

עין משפט

נר מצוה

ג א מ מי פיו מהלכות
רוחם הלכה יג סמג ענין עה:

ד ב ג ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
הלכה י:

ה ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
מ"י שם הלכה יג

ולפטור ועי' ב"מ:

ו ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
ח מ"י שם הלכה יד:

ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
ז מ מ"י שם הלכה י:

ח י מ יב יד טז יח כ
י מ"י שם הלכה יא:

ט ב מ י יא יג יד טז יח כ
ב מ מ"י שם הלכה יד

ולפטור:

י ט יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
י ט מ"י שם הלכה יג ועיין

בכסף משנה:

יא כ מ יג יד טז יח כ
יא מ מ"י שם הלכה טו:

תורה אור השלם

א ב ג ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
או' בָּבֶל אֲבָן אֲשֶׁר יִמּוֹת בָּהּ בִּלְאִי בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא אוֹזֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֶשׁ רְעוּתוֹ: [במדבר לה, כג]

כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת
וַהֲקִירְתֶּם לָקֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָקֶם וְגַם שְׂמֹנֶה רִצָּח מִבָּהּ נָפֶשׁ בִּשְׁגָגָה: [במדבר לה, יא]
לָבְנוּ יִשְׂרָאֵל וְלָגַר וְלַחֲוָשׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּם שְׂמֹנֶה כָּל מִבָּהּ נָפֶשׁ בִּשְׁגָגָה: [במדבר לה, טו]

ג ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
וְהָה דְּבַר הַרִצָּח אֲשֶׁר יָנוּם שְׂמֹנֶה וְחֵי אֲשֶׁר יָבֹה אֶת רַעְיוֹה בְּבִלִי דַעַת וְהוּא לֹא שֵׁנָא לוֹ מִתְּבַמֵּל שְׁלֵשָׁם: [דברים יט, ד]

ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
וְאֵם בְּפֶתַע בְּלֹא אֵיבָה הִדְפָּה אוֹ הַשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל כְּלֵי בְלֹא צִדְקָה: [במדבר לה, כב]

[ועי' תוס' סוּדָה אלא]

ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אֵתָּה לִירוֹ וְשִׁמְתִּי לָךְ מִקּוֹם אֲשֶׁר יָנוּם שְׂמֹנֶה: [שמות כא, יג]

ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז יז יח יט כ
וְאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רַעְיוֹה בְּיָעַר לְחֹטֵב עֵצִים וְנִדְרָתָה יָדוֹ בַּגִּזְיוֹ לְכָרֶת הָעֵץ וְנִשַּׁל הַבְּרוֹץ מִן הָעֵץ וַיִּצָּא אֶת רַעְיוֹה וַיָּמָת הוּא יָנוּם אֶל אֶחָת הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחֵי: [דברים יט, ה]

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

רבינו חננאל

רבינו חננאל

עד זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה שלא בדרך ירידתו אינו גולה. מנא הני מילי. אמר שמואל דאמר קרא ויפל עליו וימות עד שיפיל עליו דרך נפילה: ת"ר בשגגה פרט למזיד. כלומר אינו גולה. אוקמה רבא דהאי מויד שאינו גולה באומר מותר להאומר מותר קרוב למזיד הוא ולא מיכפר ליה בגלות. אבל המזיד בר קטלא הוא. בבלי דעת אוקמה רבא פרט למתכוין להרוג בהמה והרג אדם לכותי והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא שאינו גולה: ת"ר אם בפתע פרט לקרן זוית ההוא ליה לעינוי. בלא איבה

פרט לשונא. כלומר הני לא סגי להו בגלות. הדפו שדחפו בגופו. או השליך עליו להביא ירידה שהיא צורך עלייה. בלא צדיה פרט למתכוין לצד זה והלכה לה לצד אחר. ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק ב' אמות וזרק י' אמות והיה שם אדם והכהו דלא מיכפר להו בגלות (א) ואשר יבא את רעהו ביער מה יער רשות לניזק ולמוזיק ליכנס שם אף כל שיש רשות לניזק ולמוזיק ליכנס שם דינו הכי. בעא ר' אבהו מר' יוחנן היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו ונפלה והרגה מהו. ופשת ליה דהיא ירידה צורך עלייה. ומותיב ליה הא דתנן כל שלא בדרך ירידתו אינו גולה מאי לאו כי האי גוונא. ופריך ליה לא לעולם כי האי גוונא גולה ומתניתין כעין קצב שהיה מקצב דתנו ביה ד' בבי. תני חדא לפניו חייב לאחריו פטור כו' ופרקינן לא קשיא. פי' דרך המקצב להעלות הקופיץ מלפניו ולהורידו לאחריו ואח"כ מחזירו ומעלהו מאחריו ומורידו לפניו ומכה בבהמה הא דתני לפניו חייב לאחריו פטור דרך ירידה לפניו חייב. פי' בעת שמחזיר הקופיץ מאחריו להכות על הבהמה כדי לנתחה שזו היא ירידה ממש ובירידה שלאחריו בתחוות הקופיץ שהיא כעין עלייה פטור. והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור הוא בהגבהת הקופיץ מלפניו עד שיחזירו לאחריו פטור שהוא דרך עלייה לאחריו חייב שהוא דרך ירידה (ב) ופירשנותו) ופירשנותו) בתלמוד ארץ ישראל. א"ר ינאי טבח שהיה מקצב והכה בין מלמעלה בין מלמטה גולה ואיתא כמר בר רב הונא (ג) טבח שהיה מקצב והכה לפניו למטה גולה. במעלה אינו גולה. לאחריו למעלה גולה. למטה אינו גולה. והא דתני בין לפניו בין לאחריו חייב בירידה שלפניו ושל אחריו חייב בירידה שלפניו וכאשר כבר פירשנו. [המשך בדף ה.]

חשק שלמה על ר"ה (א) וכן פי' ר"ח צנ"ק דף כ"ו ע"כ הוצא צמדושי' הרשב"א ונשיטה מקוננת שם: (ב) וכן נראה מנפסק הרמב"ם ה' רוחם פי"ו ה"ג כפיוט ר"ח דלא כרש"י: (ג) צירושלמי איתא כ"י דמר רב הונא:

ז:

אלו הן הגולין

פרק שני

מכות

גב' אמר רבא^[א] גרסינן ולא גרסינן אלא: באומר מותר. סבור שמותר להרוג את ישראל וזהו מויד שלו: אנום הוא. והיאך הוא קורבו מויד: בפתע פרט פֿקרן זוית. שלשון פתע הוא צסמוך כדמתרגמי' בתכף פרט לקרן זוית אס היה זה יונא ממצוי זה

ונכנס לזה לפנות לימין או לשמאל וסכינז צידו וזה צא כנגדו צקן זוית ולא ראהו והרגו: שדחפו בגופו. צלא מתכוין: פֿהביא וירידה שדיא צורך פֿליה. כגון הרועה להריס ידו צכח וגרזן צידו ומשפיל תחלה את גופו ושומה לפניו כדי להריס צכח וצהשפלתו הרג צלא תימא הואיל וזורך עליה היא פטור מגלות דהא כתיב ויפל: בֿלא צדיה. לשון צידוד שלא נתכוין לנַדד לנַד שני: ואשר פֿא צדה. שלא נתכוין לזרוק צצדו וצסמוך לו אלא למקום שזרק אצל לא היה יודע שיש שם אדם: פרט פֿמתכוין פֿזרוק שתיים וזרק ארבע. א' וכן לזרוק ארבע וזרק שמונה: אף בֿל שיש פֿו רשות פֿניזק ב'ו. ינאח תנר של צעל הצית: פֿליה היא או ירידה היא. צתר ידיה אזלינן והוא היה עסוק צעליה או צתר שלצה אזלינן והעולה עליה היה דוחקה ומשפילה כלפי מטה: כבד נגעת ב'ו. הרי נגעת כאן צירידה שהיא לורך עליה והא רצינן לה לעיל לחיובא: פֿצניז חייב. הרג לפניו חייב: ה"ג כאן בירידה שפֿצניז ועליה שפֿאחריו כאן בירידה שפֿצניז וירידה שפֿאחריו כאן בירידה שפֿצניז ושפֿ אחריו כאן בעליה שפֿצניז ופֿאחריו. כל דרך עליה פטור וכל דרך ירידה חייב הלכך הא דתניא לפניו חייב לאחריו פטור צירידה שלפניו ועליה של אחריו השפיל זרועו כדי להריס צכח והריס (ה) מכח לפניו צהשפלתו חייב הרג צעליתו לאחריו פטור והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור צעליה שלפניו וירידה שלאחריו כגון המריס ידו צכח עד שהשפילו דרך אחריו ממעל לכתפיו וחזר והצציהן להכות לפניו הרג צהשפלתו דרך אחריו חייב הרג צהצבתו פטור והא דתניא צין לפניו וצין לאחריו חייב צירידה שלפניו או שלאחריו והא דתניא צין לפניו צין לאחריו פטור צעליה שלפניו ושל אחריו: פֿימא בתנאי. הן צעיא דרצי אצבו: פֿניזקין. חייב אס לא הרגו אלא הזיקו חייב דלנוקין לא שני לן צין שוגג למויד צין ירידה לעליה כדאמרין צצ"ק (דף טו:) פֿלַע תחת פֿלַע לחייב על השוגג כמוזי ואונס כרלון: הא דאתפֿיע. חייב שכל שלצה שהתלעיה כשדורסין עליה נכפפת היא למטה וירידה היא ואס לא התלעיה אין כאן ירידה: הא דמהדק. אס היתה השליצה מלא"ל הנקצ שהיא תמונה צו ואחזה יפה יפה אין כאן דרך ירידה ופטור לא מהדק ירידה יש כאן וחייב:

מתני' מן העץ המתבקע. ינא קיסס וניתז למרחוק והרג: **גב'** נאמר עץ פֿמטה. ונשל הצרול מן העץ: ונאמר עץ פֿמעפֿה. לכרות העץ: יש אם פֿמסורת. כמה שנמסרה כתב של מיצה למשה אנו נריכין לדורשה ולא לפי המקרא כשאמה קורא ונשל אתה מוסיף הצרה של אל"ף או של ה"א צין נו"ן לשי"ן ולפי המסורת ונישל כתיב ופירושו נישל שהשיל הצרול מן העץ המתצקע ומנא את רעהו ורצנן סברי יש אס למקרא ונשל קרינן לשון פעל הצרול עצמו נשל מעל עזו: הא

העץ פֿמטה. ונשל הצרול מן העץ: ונאמר עץ פֿמעפֿה. לכרות העץ: יש אם פֿמסורת. כמה שנמסרה כתב של מיצה למשה אנו נריכין לדורשה ולא לפי המקרא כשאמה קורא ונשל אתה מוסיף הצרה של אל"ף או של ה"א צין נו"ן לשי"ן ולפי המסורת ונישל כתיב ופירושו נישל שהשיל הצרול מן העץ המתצקע ומנא את רעהו ורצנן סברי יש אס למקרא ונשל קרינן לשון פעל הצרול עצמו נשל מעל עזו: הא

העץ פֿמטה. ונשל הצרול מן העץ: ונאמר עץ פֿמעפֿה. לכרות העץ: יש אם פֿמסורת. כמה שנמסרה כתב של מיצה למשה אנו נריכין לדורשה ולא לפי המקרא כשאמה קורא ונשל אתה מוסיף הצרה של אל"ף או של ה"א צין נו"ן לשי"ן ולפי המסורת ונישל כתיב ופירושו נישל שהשיל הצרול מן העץ המתצקע ומנא את רעהו ורצנן סברי יש אס למקרא ונשל קרינן לשון פעל הצרול עצמו נשל מעל עזו: הא

חשק שלמה על ר"ה (א) וכן פי' ר"ח צנ"ק דף כ"ו ע"כ הוצא צמדושי' הרשב"א ונשיטה מקוננת שם: (ב) וכן נראה מנפסק הרמב"ם ה' רוחם פי"ו ה"ג כפיוט ר"ח דלא כרש"י: (ג) צירושלמי איתא כ"י דמר רב הונא:

מסורת הש"ס

עם הוספות

א) עי' תוס' לקמן ט. ד"ה אמר. (ב) [לקמן ט:]. (ג) [לקמן ט:]. (ד) [סס:]. (ה) [סס:]. (ו) [עי' תוס' צ"ק כו: ד"ה פרט, ומוספות סנהדרין עו: ד"ה ססס, ותוס' לקמן ט. ד"ה רב ססדלף], (ז) [עי' תוס' לקמן ט. ד"ה צא, (ח) צ"ק כו:]. (ט) [עי' מוספות סנהדרין עו: ד"ה ססס ותוס' צ"ק כו: סד"ה פרט וכו' מה שהניחו צמימה], (י) דברים ד מב, עי' במהרש"א, (כ) במדבר לה פסוק יא (א טו), (ל) [וע"ע צמוס' שבת עב: ד"ה צאמר, ומוספות סנהדרין סב. ד"ה ורפא], (מ) לקמן ח ע"א.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה ה"ג כאן וכו' והריס בכח הרג לפניו צהשפלתו חייב: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' וקשה ומ"ש דגני וכו' ומייצן כדאיתא פרק כלל גדול: (ג) ד"ה ואשר וכו' פרט"י דממעט: (ד) ד"ה נשמטה השליצה מתחתיו ונפלה והרגנו נפלה אצל אס נפל האדם והרגו אדם פטור:

גליון הש"ס

גמ' בבב"י דעת פרט פֿמתכוין. עי' לקמן דף ט' ע"ב וצמוס' שם ד"ה ור"י: שם מזה יער רשות. עי' לקמן דף ט' ע"א:

הגהות הגר"א

א] **גמ'** הא והא לגלות י"צ גירסת הרמב"ם פֿניזקין וממוך צניקסמו קושיה תמוס' (ועמ"ש רצינו צח"מ ס"י שע"ח ס"ק י' י"ח):

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה פרט וכו' וכן לזרוק ארבע וזרק שמונה. י"צ צ"ל וזרק שתיים וכו' צסנהדרין דף עו: צלשון תמוס' ד"ה ססס. [צגמ' צצ"ק כ"ו ב' מנאלר כמ"ש רש"י כאן ואצ"ל]:

הגהות וציונים

א] צ"ל רבה תוס' בסנהדרין דף סב. רש"ל (גליון): **ב**] "איי' שבוש הדפוס ומיותר (ד"ס): **ג**] צ"ל פֿנכרי' (דפו"ס): **ד**] רוב דפו"י וכת"י ונשמטה שפֿליה, כמו הלחן: **ה**] בדפו"י ונשפֿל וכ"ה בר"ח, וברש"י הדפו"י ולפי המסורת ונשפֿל כתיב, ועי' רש"י קידושין יח ע"ב ד"ה למסורת, ועי' בהג' רב"פ תאומים בילק"מ: **ו**] צ"ל רבה. רש"ל (גליון): **ז**] צ"ל **ממלאה** (באה"מ, וכ"ה בכת"י): **ח**] צ"ל **בבב"י** (רש"י, ומראה כהן): **ט**] רש"א מ"ז (גליון): **י**] כדפירשנו **בפרק** כיצד הרגל. מהר"ם (גליון): **כ**] צ"ל **יש** (מראה כהן): **ל**] צ"ל מיניה **א"א** **מקום** **ההכאה** שיש (מראה כהן): **מ**] עי' שפא דצ"ל ונשמט וקאי לעיל אבעיא דרבי אבהו: **נ**] עי' במהרש"ל ובמהרש"א (גליון):